

"Бекітемін"

Басқарма Төрағасы – Ректор
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университеті
қабылдау комиссиясының
төрағасы

С.Куанышбаев
2024 ж.

**«6В03201 Журналистика»
білім беру бағдарламасы бойынша
шығармашылық емтихандарды өткізу
бағдарламасы**

Дайындық бағытының коды және атауы:

6В032 Журналистика және ақпарат

Білім беру бағдарламалары тобының коды және атауы:

В042 Журналистика және репортерлік іс

Өзірленді:

Журналистика

және коммуникациялық менеджмент
кафедрасы меңгерушісінің м.а.

Б. Мустафина

Келісілді:

Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар
Факультетінің деканы

А. Табулденов

Алғы сөз**ӘЗІРЛЕУШІЛЕР:**

- Б. Мұстафина – журналистика және коммуникациялық менеджмент кафедрасының меңгерушісінің м. а., Әлеуметтік ғылымдар магистрі;
- О. Кунгурова – журналистика және коммуникациялық менеджмент кафедрасының профессорының м. а., филология ғылымдарының кандидаты;
- Г. Маркабаева – журналистика және коммуникациялық менеджмент кафедрасының аға оқытушысы, әлеуметтік ғылымдар магистрі.

Мазмұны

1 Тарау 1. Қолданылу аясы.....	4
2 Тарау 2. Нормативті сілтемелер.....	4
3 Тарау 3. Анықтамалар.....	4
4 Тарау 4. Белгілер және қысқартулар.....	4
5 Тарау 5. Жалпы ережелер.....	4
6 Тарау 6. Шығармашылық емтиханды өткізу тәртібі.....	5
7 Тарау 7. 6В03201 Журналистика ББ талапкерлеріне арналған қабылдау шығармашылық емтиханының бірінші кезеңі	7
8 Тарау 8. 6В03201 Журналистика ББ талапкерлеріне арналған қабылдау шығармашылық емтиханының екінші кезеңі.....	8
9 Тарау 9. Келісу, сақтау және тарату.....	9

1 тарау. Қолдану аясы

1. Осы Ереже Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінде (бұдан әрі Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ) 6В03201 - Журналистика мамандығына кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқуға түсу шығармашылық емтиханын ұйымдастыруға және мынадай мәселелерді түсіндіруге арналған:

- 1) шығармашылық емтиханды жоспарлауға, ұйымдастыруға және өткізуге әдістемелік тәсілдер;
- 2) шығармашылық емтихан нәтижелерін бағалау.

2 тарау. Нормативтік сілтемелер

2. Осы Қағидаларда мынадай нормативтік құжаттарға сілтемелер пайдаланылды:

- 1) жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидалары. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №600 бұйрығы (03.05.2024 ж. өзгерістер мен толықтырулармен);
- 2) ДП 082-2022 құжаттаманы басқару.

3-тарау. Анықтамалар

3. Осы Қағидаларда жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларына сәйкес терминдер мен анықтамалар колданылады. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №600 бұйрығы (26.01.2023 өзгерістерімен және толықтыруларымен);

4-тарау. Белгілер мен қысқартулар

4. Осы Қағидаларда мынадай қысқартулар колданылады:

- 1) ҚР – Қазақстан Республикасы;
- 2) ҒЖБМ – ғылым және жоғары білім министрлігі;
- 3) ЖЖЖОБ МЖС – жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 4) Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ – «Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы
- 5) ЖЖОКБҰ – жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымы
- 6) КОТ – Кредиттік оқыту технологиясы;
- 7) ТБ – тіркеу бөлімі;
- 8) ББ – білім беру бағдарламасы

5-тарау. Жалпы ережелер

5. Осы «6В03201 – Журналистика» ББ бойынша шығармашылық емтихандарды өткізу және олардың нәтижелерін бағалау қағидалары 03.05.2024 ж. №600 31.10.2018 жылы бекітілген» Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың Типтік қағидаларына» сәйкес әзірленді. Осы құжат арнайы немесе шығармашылық емтихандарды өткізу тәртібін айқындайды.

6. Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ «Журналистика» ББ бойынша оқуға қабылдау шығармашылық емтихандардың нәтижелерін ескере отырып жүзеге асырылады.

7. Шығармашылық емтихандардың мақсаты талапкерлердің шығармашылық қабілеттерін және шығармашылық бағыттағы кәсіпті игерудің жеке алғышарттарын тексеру болып табылады.

8. Шығармашылық емтихандарды ұйымдастыру және өткізу үшін ЖЖОКБҰ басшысының (Басқарма төрағасы – ректор) шешімімен емтихан комиссиясы құрылады.

9. **Шығармашылық емтихан тапсыру үшін талапкерлерден өтініштерді қабылдау ЖЖОКБҰ-да күнтізбелік жылдың 20 маусымы мен 10 тамызы аралығында жүзеге асырылады.**

Шығармашылық емтихан күнтізбелік жылдың 7 шілдесінен 15 тамызына дейін өткізіледі.

10. Жалпы орта, техникалық және кәсіптік немесе орта білімнен кейінгі білімі туралы құжаттары бар «Журналистика» ББ-ға түсушілер екі шығармашылық емтихан тапсырады.

11. «Журналистика» ББ-ға республикалық бюджет немесе жергілікті бюджет қаражаты есебінен түсетін талапкерлер ЖЖОКБҰ-ға ақылы негізде түсушілерді қоспағанда, өздері таңдаған ЖЖОКБҰ-да шығармашылық емтихандарды тапсырады.

12. «Журналистика» ББ оқуға түсетін орта немесе техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімі барлар үшін Қазақстан тарихы, оқу сауаттылығы (оқыту тілі) бойынша балдар ескеріледі.

13. Шығармашылық емтихандарды өткізу нысаны мен мазмұны осы Қағидаларға сәйкес айқындалады.

14. Шығармашылық емтихандардың кестесін (емтихан өткізу нысаны, өткізілетін күні, уақыты мен орны, консультациялар) қабылдау комиссиясының төрағасы бекітеді және түсушілердің назарына құжаттарды қабылдау басталғанға дейін жеткізіледі және ол ҚӨУ ресми сайтында жарияланады. Ахмет Байтұрсынұлы <https://ksu.edu.kz/>.

15. Жалпы орта немесе техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімі туралы құжаттары бар оқуға түсушілерге арналған шығармашылық емтихандар 50 балдық жүйе бойынша бағаланады.

16. Шығармашылық емтихандардың нәтижелері емтихан өткізілетін күні жарияланады.

17. Емтихандарды өткізу кезеңінде шығармашылық емтиханға қойылатын талаптарды сақтау, даулы мәселелерді шешу, тиісті емтихандарды тапсыратын адамдардың құқықтарын қорғау мақсатында басқарма төрағасының бұйрығымен - ректормен апелляциялық комиссия құрылады.

18. Апелляцияға өтінішті шығармашылық емтихан тапсырған адам апелляциялық комиссия төрағасының атына жеке өзі береді, шығармашылық емтихан нәтижелері жарияланғаннан кейін келесі күні сағат 13.00-ге дейін қабылданады және апелляциялық комиссия бір күн ішінде қарайды.

19. Бірінші шығармашылық емтиханда белгіленген балл санынан аз балл алған талапкерлер келесі емтиханға жіберілмейді.

6-тарау. Шығармашылық емтихандарды өткізу тәртібі

20. Шығармашылық емтихандарды өткізу аудиториясына (үй-жайына) түсушіні жіберу жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде жүзеге асырылады.

Бұл ретте шығармашылық емтихандар бейне және (немесе) аудиожазбамен жаратқандырылған аудиторияларда (үй-жайларда) өткізіледі.

21. Шығармашылық емтихандар басталғанға дейін оқуға түсушілерге емтихан материалы беріледі және титулдық парақтарды ресімдеуге ұсынылатын тәртіп

түсіндіріледі, сондай-ақ шығармашылық емтихандардың басталу және аяқталу уақыты, нәтижелерді жариялау уақыты мен орны және апелляцияға өтініш беру рәсімі көрсетіледі.

22. Шығармашылық емтихандарды өткізу аудиториясына жіберуді және емтихандарды өткізу кезінде осы қағидаларды сақтауды қабылдау комиссиясының жауапты хатшысы және оның орынбасары, емтихандарды өткізуге тартылған арнайы кезекшілер, техникалық хатшылар қамтамасыз етеді.

23. Шығармашылық емтихандарды өткізу кезінде аудиторияда бөгде адамдардың болуына жол берілмейді.

24. Талапкер шығармашылық емтиханға кестеде көрсетілген мерзімде келуі керек. Талапкерді аудиторияға жіберу емтихан басталғанға дейін 30 минут бұрын жүргізіледі.

25. Шығармашылық емтихандарда тыныш және мейірімді жағдай қамтамасыз етіледі, талапкерлерге өздерінің білімдері мен дағдыларының деңгейін барынша толық көрсетуге мүмкіндік беріледі.

26. Шығармашылық емтихандарды өткізу кезінде талапкерлер мен оларды өткізуге тартылатын ЖОО қызметкерлеріне өздерімен бірге байланыс құралдары мен электрондық-есептеу техникасын алып жүруге және пайдалануға жол берілмейді.

27. Шығармашылық емтихандарды өткізу кезінде талапкерлер келесі талаптарды орындайды:

- 1) тыныштықты сақтайды және өз бетінше жұмыс істейді, емтихан алушылармен және басқа талапкерлермен сөйлеспейді;
- 2) аудитория бойынша жүрмейді, басқа жерге ауыстырылмайды;
- 3) емтихан материалдарымен алмаспайды;
- 4) оқулықтарды, басқа да әдістемелік әдебиеттерді, мобильді байланыс құралдарын мүлде қолданбайды, аудиторияға енгізбейді және пайдаланбайды;
- 5) шығармашылық емтихан аяқталғанға дейін емтихан алушының рұқсатынсыз емтихан аудиториясынан шықпайды.

28. Осы Ережені бұзғаны үшін талапкер аудиториядан шығарылады. Бұл ретте емтихан жұмысының титулдық парағында емтихан алушылардың қолдарымен расталған жою себебі туралы жазба жасалады. Бұл жұмыс жойылады.

29. Талапкер кешіккен немесе оның емтиханға дәлелді себеппен келмеген жағдайда, ол жазбаша өтініш және шығармашылық емтиханды өткізіп алудың дәлелді себебін растайтын құжатты ұсыну негізінде Басқарма Төрағасы - ректордың рұқсаты бойынша бекітілген кесте шеңберінде басқа уақытта шығармашылық емтиханға жіберіледі.

Шығармашылық емтиханды өткізіп жіберудің дәлелді себебі:

- 1) талапкердің ауруы (емдеу мекемесінің мөрімен расталған емдеу мекемесінен ауру туралы анықтаманы ұсынумен расталады);
- 2) төтенше жағдай, сондай-ақ жол-көлік оқиғасы (төтенше жағдай немесе жол-көлік оқиғасы фактісін тіркеген мемлекеттік ұйымның анықтамасын ұсынумен расталады);
- 3) жақын туыстарының (ата-аналары, жұбайлары, балалары, асырап алушылары, атасы, әжесі) қайтыс болуы (анықтамамен расталады).

30. Дәлелді себептермен шығармашылық емтиханға келмеген адамдар оларға қосымша белгіленген күні шығармашылық емтихандарды өткізу мерзімінен кешіктірілмей жіберіледі.

31. Дәлелді себепсіз шығармашылық емтихандарға келмеген талапкерлер емтихан тапсыруға жіберілмейді.

32. Шығармашылық емтихандарға қайта қатысуға және қайта тапсыруға жол берілмейді.

33. Емтихан жұмыстарын тексеру тек ЖОО үй-жайында жүргізіледі.

34. Шығармашылық жұмыстарды тексеруді емтихан комиссиясының мүшелері ғана жүргізеді.

35. Шығармашылық емтиханды өткізу қорытындылары Бағалау ведомосімен және емтихан комиссиясының хаттамасымен еркін нысанда ресімделеді.

36. Тексерілген жұмыстар, бағалау ведомостары және тексерілген емтихан алушылардың, емтихан комиссиясы төрағасының бағалары мен қолдары қойылған хаттамалар нәтижелерді жариялау үшін жауапты хатшыға (оның орынбасарына) беріледі.

7-тарау. 6В03201 журналистика ББ талапкерлеріне арналған қабылдау шығармашылық емтиханының бірінші кезеңі

37. Бірінші кезең ұсынылған 4-5 тақырыптың біріне шығармашылық эссе түрінде өткізіледі. Эссе көлемі кемінде 3 және А4 форматындағы 5 беттен аспауы тиіс. Тақырыптар еркін, нақты шығармаларға немесе мектеп бағдарламасының авторларына бағытталмайды. 3 астрономиялық сағат ішінде талапкер кез-келген жанр түрінде (эссе, эскиз, күнделік жазбалары және т. б.) публицистикалық шығарма жазып, тарих, мәдениет, публицистика, көркем әдебиет және т. б. мәселелерден өзінің хабардарлығын көрсетуі керек. Жазбаша эссе тақырыпты ашып, шындықтың проблемалық көзқарасын, қоғамдық пікірді, құндылық бағдарларын көрсетуі, өмірлік фактілерге сілтеме жасауы, автордың журналист мамандығы туралы білімі мен идеясын көрсетуі, жазбаша сөйлеу нормаларын жеткілікті меңгергендігін куәландыруы керек.

Эссе келесі талаптарға сай болуы керек:

- 1) тақырыпқа сәйкестік;
- 2) тақырыпты ашудың толықтығы;
- 3) мәтінде нақты материалды дұрыс пайдалану;
- 4) тақырыптың мазмұны мен нақтылығы, ашылу тереңдігі;
- 5) айтылған ойдың дәлелі, алға қойылған ереженің дәлелі;
- 6) презентацияның қисындылығы, реттілігі;
- 7) ойлаудың дербестігі;
- 8) баяндаудың өзіндік ерекшелігі, стильдік бірлігі және мәнерлілігі;
- 9) дәйексөздердің семантикалық дәлдігі мен негізділігі;
- 10) дұрыс сөз қолдану, грамматикалық-стилистикалық сауаттылық, әдеби тіл нормаларын сақтау.

38. Шығармашылық емтихан жазбаларының ұқсас тақырыптары:

- 1) Отан – мен тұратын әлем.
- 2) Өз еліңді сүю деген нені білдіреді.
- 3) Интернет керемет және қорқынышты.
- 4) Мен бәрін білгім келеді. Білім әлеуметтік және жеке қажеттіліктер ретінде.
- 5) Менің сүйікті кейіпкерім. Менің өмірімді өзгерткен адам туралы.
- 6) Бүгінгі күннің батырлары. Өмірде батырлыққа орын бар.
- 7) Мен ұнатпаймын... Өмірде қабылдай алмайтын нәрселер туралы.
- 8) Журналист болу – бұл ...

8 Тарау. 6B03201 журналистика ББ талапкерлеріне арналған қабылдау шығармашылық емтиханының екінші кезеңі

39. Екінші кезең талапкердің кәсіби бағдарлану деңгейін, оның коммуникативтік мәдениетін анықтауға бағытталған әңгімелесу түрінде өткізіледі. Әңгімелесу барысында талапкер қазіргі заманғы бұқаралық ақпарат құралдарының дамуына және журналистика міндеттеріне байланысты бірқатар сұрақтарға жауап беруі тиіс. Мәселен, саясат, тарих, мәдениет, қоғамдық өмір фактілеріне жеке көзқарасын негіздеу; өз мүдделерінің шеңберін сипаттау; бейнелі және ассоциативті ойлау дағдыларын көрсетеді.

1) Шығармашылық әңгімелесу үшін талапкер міндетті түрде өзінің қоғамдық белсенділік деңгейін айқындауға мүмкіндік беретін ақпараты мен құжаттары бар портфолио дайындайды (нақты БАҚ-тан ұсыным немесе мектептен шығармашылық сипаттама, БАҚ - та Жарияланымдар – БАҚ редакциясының қолымен және мөрімен расталған мақалалардың / радио және телебағдарламалар сценарийлерінің көшірмелері); пәндерді оқудағы жетістіктері үшін грамоталар, спорттағы, дебаттағы, көркемөнерпаздар өнеріндегі жетістіктер, мектеп және басқа БАҚ-та жариялау, алғыс хаттар және т. б.)

Әңгімелесу міндеттеріне төмендегілерді анықтау кіреді:

- 1) мамандық таңдаудың уәждемесі мен хабардарлығы;
- 2) талапкердің әлеуметтік бағдарлануы;
- 3) БАҚ саласындағы бағдарлану;
- 4) жалпы мәдени даму деңгейі, ой-өрісінің кеңдігі;
- 5) талапкердің мүдделер шеңбері;
- 6) болашақ мамандыққа қажетті қасиеттер;
- 7) азаматтық ұстанымның белсенділігі.

Әңгімелесу барысында талапкерден сұралуы мүмкін:

1) талапкерлердің таңдаған мамандығы мен мамандануына бағдарлану дәрежесін, осындай таңдаудың хабардарлық дәрежесін (журналист мамандығын таңдау себептері; журналист қызметінің түрлерімен - баспасөз, радио, теледидар, интернет-БАҚ-пен танысу дәрежесі; таңдалған мамандық бойынша жұмыс тәжірибесінің болуы және т. б.) анықтайтын мәселелер

2) талапкердің қоғамдық-саяси даярлығының деңгейін, оның газет – журнал кезеңділігі, радио және теледидар, интернет-БАҚ материалдарына бағдарлануын; ойлаудың дербестігін анықтайтын мәселелер;

3) қоғамтану, тарих, география, мәдениет, экономика және құқық бойынша жалпы білім беру бағдарламасы шеңберінде талапкердің эрудициялығын анықтайтын мәселелер. Талапкер тарих, мәдениет, қоғамдық өмір оқиғаларына, олардың қатысушыларына өзінің жеке көзқарасын негіздеуге; қоғамның пікірталас мәселелерін атауға және олар туралы тәуелсіз пайымдаулар айтуға тиіс;

4) мүдделер шеңберін, ой-өрісін, әртүрлі кәсіптер мен қызмет түрлеріне бейімділігін анықтайтын мәселелер;

5) тұлғаның психологиялық қасиеттерін анықтауға бағытталған мәселелер талапкердің мінез-құлқын бақылаумен толықтырылады (байқау, ассоциативті, бейнелі ойлау қабілеті, зейінді жедел ауыстыру, аналитикалық ойлау қабілеті, сөйлеу мәнерлілігі, коммуникабельділік, тапқырлық және т. б.);

6) өңір мен елдің әлеуметтік проблемалары саласындағы бағдарлауға байланысты мәселелер.

40. Шығармашылық сұхбат сұрақтарының шамамен тұжырымдары:

- 1) қазіргі қоғамдағы бұқаралық ақпараттың рөлі қандай?
- 2) журналистика саясатпен қалай әрекеттеседі?

- 3) журналист кәсіби салада не істемеуі керек?
- 4) Қазіргі қазақстандық журналистиканың ерекшеліктері (баспасөз, радио, теледидар, интернет).
- 5) Қостанай журналистикасының ерекшеліктері (баспасөз, радио, теледидар, интернет).
- 6) журналистің бейнесі: бұл не және ол қалай қалыптасады?
- 7) журналистің шығармашылығы (қазіргі қазақстандық журналистердің бірінің шығармашылығының ерекшеліктерін сипаттаңыз).
- 8) заманауи қазақстандық жарнаманың ерекшеліктері (баспасөзде, радиода, теледидарда, интернетте жарнама).
- 9) Қазақстандағы мемлекеттік басқару органдары.
- 10) ҚР-дағы атқарушы биліктің құрылымы қандай?
- 11) ҚР - дағы заң шығарушы биліктің құрылымы қандай?
- 12) «2050 Стратегиясының» негізгі ережелері қандай?
- 13) Сіздер біздің еліміз үшін тағы қандай тағдырлы құжаттарды білесіздер?
- 14) қазіргі әлем картасындағы «ыстық нүктелерді» атаңыз және сипаттаңыз?
- 15) Қазақстанның халықаралық қақтығыстар ошақтарына қатысты ұстанымы қандай?
- 16) ядролық қарусыздану процесінде Қазақстанның рөлі қандай?
- 17) әлемдік мәдениет (әдебиет, музыка, кескіндеме, өзге де өнер түрлері) саласындағы шедеврлерден Сізге қайсысы белгілі?
- 18) әлемдік көркем әдебиеттің қандай туындылары сіз үшін маңызды болды? Неліктен?
- 19) қандай қазақ жазушылары қазақ әдебиетінің тарихына үлкен үлес қосты?
- 20) Ахмет Байтұрсынұлының Қазақстан тарихы мен мәдениетіндегі рөлі қандай?
- 21) Интернеттің мүмкіндіктері қандай?
- 22) қазіргі онлайн кеңістікте сізді не қанағаттандырады және қанағаттандырмайды?
- 23) сіз қандай әлеуметтік желілерде тіркелдіңіз және қандай мақсатта?

9 Тарау. Келісу, сақтау және тарату

48. Қағидалармен келісу академиялық мәселелер жөніндегі проректормен, әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар факультетінің деканымен жүзеге асырылады.

49. Осы Ереже Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ ресми сайтында орналастырылады <https://ksu.edu.kz/>.